

İçindekiler

Düşünce

- 3 Li-derkanar: *Zayıflık Müzesi*
CHUCK FAROE
- 5 Hristiyan Özgürlüğü ve Alkol Konusu
KEN WIEST

Kitap

- 8 Hristiyan Özgürlüğünde Dört İlke
SINCLAIR FERGUSON
- 11 Ölümünden Dirilişin Önemi: *İman etmeyenlere nasıl açıklanabilir*
KEN WIEST

Tarih

- 14 Konsillerin Önemi
MARC MADRIGAL
- 16 Efes Konsili
MARC MADRIGAL

Hizmet

- 19 Hizmet Yıllarımda Öğrendiklerim: *İsa Ağladı*
ORHAN PIÇAKLAR

Kaynak

- 21 Kutsal Kitap Efsaneler Arasında: *Kutsal Kitap'ın Dünya Görüşünün ve Tarih Anlayışının Eşsizliği*
J.M. DIENER

Giriş

Hakkımızda

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz. **e-manet**’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine iletebilirsiniz.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Telif Hakları

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

Zayıflık Müzesi

▣ *Chuck Faroe*

Kullanımdan düşen eski ve bazen ne işe yaradığı bile zor anlaşılan aletlere veya cihazlara bir çatı katında, eskicide, antikacı dükkanında veya müzede rastladığımızda belki şaşırırız, belki komik buluruz, "Vay canına, demek eski zamanlarda böyle şeylerle uğraşırlardı!" deriz.

Bazen de eski metinlerde, eski kitaplarda tuhaf, bilinmeyen kelimelere rastlarız. Böyle kelimeler esrarengizdir veya bazen bildiğimiz kelimelere bir bakıma benzeseler de tuhafıklar barındırırlar. Böyle kelimeler "arkaik"tir, yani kullanımdan düşmüştür. Daha eski, unutulmuş çağlarda, bambaşka toplumlarda, o zaman yaşayan halklar için bu kelimeler sıradandılar ama artık kimse kullanmaz, bazen ne anlama geldikleri bile bilinmez.

O arkaik kelimeler bir zamanlar tuhaf değil, günlüktüler. Cümle kurmak için, iletişim kurmak için, yaşamı bir gün daha sürdürürken bu kelimeleri kullanmak kaçınılmazdı. Bambaşka bir zamandı, bambaşka bir dünyada. Aynı şekilde eski aletler de kullanıldığı çağın realitelerini yansıttırdı, o zamanın teknolojisinin bir parçası olarak o kadar normaldi ki fark edilmez olurdu. O çağda, o zamanda, o şartlar altında yaşayan kişi, herhalde, "Ne tuhaf aletler kullanıyoruz, bunlarla mı işimizi yapacağız!" demezlerdi. Zorlu da olsa, yorucu, yıpratıcı da olsa, iş o şekilde yapılırdı, hayat o şekilde sürerdi.

Böyle arkaik kelimelerin yeri tarihsel sözlüktür. Kullanılmaz; ilgiyle anılır, araştırılır. Eski çağda yapılmış ama artık kullanılmayan, kullanılamayan eşyaların yeri müzedir. O antik dünyadan kopmuş, o zamanları, o hayat şartlarını bilmez, tanımaz olduk. O dünyanın eşyalarına baktığımız zaman tamamıyla seyirci kalırız, aletleri camekândan çıkarıp günlük hayatımızda kullanmayı aklımızın köşesinden bile geçirmeyiz.

Bu çağda Tanrı zorluklarımızı, zayıflıklarımızı, acılarımızı kullanır. Geçtiğimiz denemeler, sıkıntılar, Tanrı'nın bizi olgunlaştırma işini görür. Nitekim İsa'nın kardeşi Yakup şöyle der:

"Kardeşlerim, çeşitli denemelerle yüz yüze geldiğinizde bunu büyük sevinçle karşılayın. Çünkü bilirsiniz ki, imanınızın sınanması dayanma gücünü yaratır. Dayanma gücü de, hiçbir eksiği olmayan, olgun, yetkin kişiler olmanız için tam bir etkinliğe erişsin." (Yak. 1:2-4).

Tanrı denemeleri bizi Mesih'te olgunlaştırmak için kullandığı için onları "büyük sevinç" ile karşılayabiliriz!

Bu çağda Tanrı aşkın kudretini bizim zayıflıklarımız aracılığıyla sergiler. Rab için yaşarken başarabilme gücümüz kudret değil, lütuftur. Yani, zayıf ve ezilmiş, sayılmamış, hor görülmüş

"Bu çağda Tanrı zorluklarımızı, zayıflıklarımızı, acılarımızı kullanır. Geçtiğimiz denemeler, sıkıntılar, Tanrı'nın bizi olgunlaştırma işini görür."

ve çeşitli yetersizliklere maruz kalmış insanlar olduğumuz halde Tanrı *yine de* içimizde, aramızda ve aracılığımızla kutsal amaçlarını gerçekleştirebilmektedir.

Rab Pavlus'a demiştir ki, "Lütfum sana yeter. Çünkü gücüm, güçsüzlükte tamamlanır." Dolayısıyla Pavlus, "İşte, Mesih'in gücü içimde bulunsun diye güçsüzlüklerimle sevinerek daha çok övüneceğim. Bu nedenle Mesih uğruna güçsüzlükleri, hakaretleri, zorlukları, zulümleri ve darlıkları sevinçle karşılıyorum. Çünkü ne zaman güçsüzsem, o zaman güçlüyüm" diyor (2Ko. 12:9-10).

"Her şeyin yeniden düzenleneceği' bir çağ geliyor ki Tanrı'nın şimdiki çağda kullandığı aletler arkaik, kullanımdan düşmüş olacaktır."

Bu çağda zayıflıklarımız Tanrı'nın kullandığı bir alettir, yetersizliklerimiz O'nun her şeye yeten gücünün sergilendiği bir sahnedir.

Ama (ve Tanrı'ya büyük saygıyla şunu söylüyorum) "her şeyin yeniden düzenleneceği" bir çağ geliyor ki Tanrı'nın şimdiki çağda kullandığı aletler arkaik, kullanımdan düşmüş olacaktır (bkz. Elç. 3:21). Beklenen çağ yepyeni ve bambaşka olacak çünkü. Bize vahyedilen vaat şudur:

Bundan sonra yeni bir gökle yeni bir yeryüzü gördüm. Çünkü önceki gökle yeryüzü ortadan kalkmıştı. Deniz de yoktu artık. Kutsal kent, yeni Yeruşalim'in gökten, Tanrı'nın yanından indiğini gördüm. Güveyi için hazırlanmış süslü bir gelin gibiydi. Tahttan yükselen gür bir sesin şöyle dediğini işittim: "İşte, Tanrı'nın konutu insanların arasındadır. Tanrı onların arasında yaşayacak. Onlar O'nun halkı olacaklar, Tanrı'nın kendisi de onların arasında bulunacak. Onların gözlerinden bütün yaşları silecek. Artık ölüm olmayacak. Artık ne yas, ne ağlayış, ne de ıstırap olacak. Çünkü önceki düzen ortadan kalktı." Tahtta oturan, "İşte her şeyi yeniliyorum" dedi. Sonra, "Yaz!" diye ekledi, "Çünkü bu sözler güvenilir ve gerçektir." (Vahiy 21:1-5)

Acılar ve denemeler o çağda kullanımdan düşmüş olacak. Dirildiğimizde güçsüzlük de "demode" olacak! Çünkü bedenlerimiz "zayıf olarak" gömülseler bile, "güçlü olarak" diriltilecekler! (bkz. 1Ko. 15:43).

Belki o çağda bir zayıflıklar müzesi kurulabilir. Sonsuz kutsallığa ve mutluluğa kavuştuğumuz o çağda müzeye giderek, "Vay, demek o zamanlar öyleydi, ne tuhaf, ne kadar farklıdır!" deriz!

Ama acılar ve denemeler, zayıflıklar ve üzüntüler her ne kadar arkaik kalmış olsalar bile, onların öyle bir müzesi herhalde olmayacaktır. Çünkü o zaman gözümüzün önüne serilecek yücelik, eski acılar dünyamızı anmaya değmez kılacak, eski düzeni unutturacak kadar güzel olacaktır. Nitekim Rabbimiz eski peygamberin ağzıyla, "... bakın, yeni bir yeryüzü, yeni bir gök yaratmak üzereyim; geçmiştekiler anılmayacak, akla bile gelmeyecek" diyor (Yşa. 65:17; ayrıca bkz. Rom. 8:18). **E**

"Unuttuğumuz şey şu: Tanrı'nın birincil amacı mutlu olabilmeye hayatımızdaki koşulları ya da ilişkileri değiştirmek değil, kutsal olabilmeye koşulları ve ilişkileri kullanarak bizi değiştirmektir."

Paul David Tripp

Instruments in the Redeemer's Hands: People in Need of Change Helping People in Need of Change (Phillipsburg, New Jersey: P&R Publishing, 2002)

Hristiyan Özgürlüğü ve Alkol Konusu

▣ *Ken Wiest*

Hristiyan hayatı kararlarla doludur. Daha sade olanların (ne yiyeceğiz, ne zaman kalkacağız, şu dostumu şimdi mi yoksa sonra mı arasam gibi) yanı sıra günah işlememeye ya da işlemeye, Tanrı için ya da kendimiz için gün be gün karar veriyoruz.

Kutsal Kitap bir konuyu net bir şekilde açıklıyorsa, o yönde doğru davranmak "zor" olsa da en azından neye karar vermemiz gerektiğini biliriz. Kutsal Yazılar cinsel paklık, gerçeği söylemek ve iyilik yapmak gibi konularda açık ve nettir. Kutsal Kitap'ta kutsallık ve günahla ilgili net öğretiler buluruz.

Peki, İncil'in o kadar net açıklamadığı konularda ne yapalım? Kuşku hissettiğimiz konularda hangi temel üzere karar verebiliriz? Hristiyan özgürlüğü öğretisi, Kutsal Kitap'tan belli bir yol bulamadığımız kararlar için yol gösterir. Pavlus imanlının kurban etinin yemesi veya yememesi konusunu işleyerek Hristiyan özgürlüğünü 1. Korintliler 8'de (bağlam 9-10. bölümleri de içerir) tanımlar ve açıklar. Romalılar 14 ve 15'te Pavlus başka konuları da dahil ederek Hristiyan özgürlüğüne yine değinir.

Pavlus'un öğretilerine göre Hristiyan özgürlüğünün ana temaları şunlardır:

1. Hristiyan özgürlüğünün geçerli olduğu konular kutsallık veya günahla ilgili değildir (1 Ko. 8:8). Aksine, Kutsal Yazılarda belli bir buyruk bulamadığımız konular için özgürlük prensipleri uygulanır.
2. Pavlus özgürlük konusunda iki tür imanlıdan bahseder: İmanı güçlü kardeş ve imanı zayıf kardeş. Bu bağlamda imanı güçlü kardeş, daha iyi ya da daha olgun diye tanımlanmıyor. Aynı şekilde, imanı zayıf kardeşin de olgun olmadığı anlamını taşımıyor. Konu, bir kardeşin vicdanının herhangi bir eyleme izin verip vermediğidir. Bu sadece ruhsal olgunlukla ilgili değil; olgun bir kardeşin de belirli bir konuda imanı zayıf olabilir. Bir Hristiyan belirli bir konuda imanı zayıf, başka bir konuda ise güçlü olabilir.
3. Pavlus'un hem imanı güçlü kardeş için hem imanı zayıf kardeş için öğretisi vardır. Eğer ben imanı zayıf bir kişiysem, daha serbest bir yaşam tarzı olarak ifade edilen özgürlük hakkını kullanan imanı güçlü kardeşimi yargılamam. İmanı güçlü biriysem, bu konularda Hristiyanların serbest olduğunu görebilecek kadar "olgun" olmadığı için imanı zayıf kardeşi hor görmem (Rom. 14:1-12).
4. İmanı güçlü kardeşler davranışlarını değiştirebilirler; imanı zayıf kardeşler hassas vicdanları yüzünden davranışlarını değiştiremezler. Pavlus'un en çok hitap ettiği kişiler imanı güçlü olanlar.
5. İmanı güçlü kardeş, imanı zayıf kardeşi sevdiği için ve ona bir sürçme taşı olmasın diye özgürlüğünü kısıtlamaya razı olmalıdır. Böylece imanı zayıf kardeşini etkileyerek o kardeşin vicdanına karşı günah işlemesine neden olmaz. Demek kendi hareketlerini kardeşinin iyiliği için kısıtlamayı razı olmalı. Pavlus'a göre, karar verirken eğer imanı zayıf kişinin vicdanı düşünülmezse, imanı güçlü kişinin sadece kendini memnun etmesi

(Rom. 15:1) imanı zayıf kişiyi mahveder, Mesih'e karşı günah işlemesi anlama gelir (1Ko. 8:11-12).

6. İmanı güçlü kişiye imanı zayıf kardeşini değiştirmeye, imanını güçlendirmeye yardım etmesi buyurulmuyor. Kardeşine özgürlük hakkını öğretmesi de buyurulmuyor. Tersine, tartışmadan onu kabul etmek (Rom. 14:1), zayıflıklarını taşımak lazım (Rom. 15:1,7).
7. İmanı güçlü kişinin özgürlüğünü kısıtlama kararı, Tanrı'nın lütfuyla ve kardeşinin yararına, 'sonsuz dek' devam edebilir (1Ko. 8:13).
8. Ayrıca Pavlus'a göre, Müjde'nin yayılması uğruna özgürlüğümüzü kısıtlamayı düşünmemiz gerek (1Ko. 9). Aynı zamanda özgür olduğumuz konulara da dikkat etmemiz gerek, yoksa bilmeden putperestliğe sürüklenebiliriz (1Ko. 10).

Bu konuda bir örnek olarak alkolü ele alacağız. İlk alkol içilmesinin bir Hristiyan için basitçe özgürlük meselesi *olmadığını* söylemek isteriz; Kutsal Kitap aslında bu konuyu çok işler. Ancak iddiamız şudur: Bu konu ile ilgili hem olumlu hem de olumsuz ayetler var. Bazı kardeşler olumsuz ayetleri okuyarak içmemeye karar verebilirler. Bazı kardeşler olumlu ayetleri vurgulayarak içmeye özgür hissedebilirler. Bu yaklaşıma sahip olanlar için az önce sıraladığımız Hristiyan özgürlük ilkeleri yararlıdır.

Kutsal Kitap alkol hakkında ne yazıyor? Yaklaşık iki yüz ayet şarap ve içki konusuna değinir. Bu ayetlerde üç ayrı İbranice terim ve bir Grekçe terim kullanılır. Kutsal Kitap'ın yazıldığı zamanda şarap ve içkinin alkol miktarı hakkında farklı kaynaklar ve iddialar var. Bazı iddialara göre şarabın (içkinin) alkol miktarı bugünkü miktara göre azdır, ancak Kutsal Kitap alkolün gücünü belirlemek için farklı kelimeler kullanmıyor. Biri İbranice biri Grekçe olan iki ana kelime, hem içki (şarap) hakkında uyarılmak hem de şarabı bir kutsama aracı olarak anlatmak üzere kullanılıyor; yine de bu

konuyla ilgili sadece kelimelere bakarak sonuca varılmaz. Hem Eski Antlaşma'da hem de Yeni Antlaşma'da sarhoşluk kınandığı için (Ef. 5:18; Özd. 23:29-35) ve iki kelime çeşitli bağlamda kullanıldığı için mantıklı çıkarım şudur: Kutsal Kitap'ın yazıldığı dönemde şarap (içki) belirli miktarı aşarak içildiğinde insanı sarhoş ederdi. Alkol tüketimi ile ilgili uyarılar vardır ve bunlar şarabın olası bir tuzak (insanları aldatır, yakalar) olduğunu anlatır (Özd. 20:1;

“İçki günah değildir ama alkol o kadar aldatıcı olabilir ki bizi sinsice kandırıp başka günahlar işlememize yol açabilir.”

Yşa. 5:11,22; Hoş. 4:11). Bu ayetlerde alkol için iki farklı kelime kullanılır: biri 'tatlı' şaraptır (daha yeni üretilmiş) ve yine insanı saptırabilir.

Eski Antlaşma'da Tanrı'nın hizmetkârlarına hizmet ederken alkol içmeleri yasaklanmıştır (Lev. 10:9). Aynı şekilde Tanrı'ya adanmış kişilerin tümüyle alkolden uzak kalmaları gerekiyordu (Say. 6:3; Hak. 13:4). Yeni Antlaşma'da Tanrı'ya hizmet edenlerin içecek tercihinin şarap olmadığı anlaşılmaktadır (1Ti. 3:3).

Deneyimlere bakarsak şöyle bir izlenim çıkar: Kişi alkol tüketimine dikkat etmezse öngörmediği sonuçlar çıkar ve bu sonuçlardan hoşnut olmadığından dolayı bunları örtbas etmek üzere için aldatmaya, yalana başvurur. İçki günah değildir ama alkol o kadar aldatıcı olabilir ki bizi sinsice kandırıp başka günahlar işlememize yol açabilir.

Aynı zamanda Kutsal Kitap'ta şarapla ilgili bunları da görüyoruz: Eski Antlaşma'da şarap bolluk ve bereketin göstergesiydi (Lev. 23:13; Mez. 104:15) ve Yasa'nın Tekrarı 14:26'ya göre Tanrı'nın varlığında şarap içilirdi. Şarap üretiminin azalması Tanrı'nın yargısının ve lanetinin göstergesiydi (Yşa. 62:8; Sef. 1:13). İsa suyu şaraba dönüştürdü (Yu. 2). Şarap Mesih'in egemenliğinin bir bereket göstergesidir (Yoe. 3:18; Zek. 9:17). İsa, Yahya karşısında ayyaş olarak suçlandı (Mat.

11:18, 19). 1. Timoteos 4:1-5'e göre Tanrı'nın yarattığı her şey şükranla kabul edilebilir ve tüketilebilir; bu bağlamda bazı yiyecekleri ve (muhtemelen) içecekleri yasaklamak cinlerin öğretisidir.

Sonuç olarak, Kutsal Kitap'ta "şarap iç" ya da "şarap içme" diye bir buyruk yoktur. İmanlılar bu konuda bilgelik ve anlayışla karar vermelidirler. Bu konuda bilgelik de şu noktaları dikkate almayı gerektirir: Alkolün etkilerine ilişkin hem şimdiki etkiler hem sonraki sonuçlar dikkate alınmalı, alkolün kandırma gücü kabul edilmeli. Bu konuda anlayışa sahip olmak da şunları gerektirir: Kutsal Kitap'ta şarabın olumlu yönleri göz önünde bulundurmalı. Bir imanlının alkol içme ya da ondan uzak kalma kararı bilgelik, sevgi ve Tanrı'nın verdikleriyle sevinç duyma karmasını içermeli. Eğer kişi her zaman alkol düşündüğünü, içecek tercihinin alkolden yana olduğunu fark ediyorsa kendine şunu sormalı: Ben Kutsal Kitap'ta bana sağlanan özgürlüğü mü kullanıyorum, yoksa kandırıldım mı, tuzağa düştüm mü?

Sarhoşluğun Kutsal Kitap'ta asla kabul edilemez olduğunu da aklımızda tutarak, alkol tüketimi konusunda bir Hristiyan olarak özgürlük ilkeleri doğrultusunda nasıl bir tutuma sahip olabiliriz? Aşağıdaki düşünceler ve sorular, bu konuda aklımızı ve hareketlerimizi yönlendirmemize yardımcı olabilir:

"Sonuç olarak, Kutsal Kitap'ta 'şarap iç' ya da 'şarap içme' diye bir buyruk yoktur. İmanlılar bu konuda bilgelik ve anlayışla karar vermelidirler."

1. Alkol içerek ya da ondan uzaklaşarak kutsal veya ruhsal olmuyorum; az içki içmek günah değil. Alkolden uzak durmayı bir ruhsallık veya olgunluk işareti olarak kullanmam ya da bu konuda övünge olmam uygun değildir.
2. *Sebepten olursa olsun* bazı imanlılar bu konuda hassas vicdana sahip. Alkol içmem onların vicdanlarına karşı günah işlemelerine neden olabilir; böylece Tanrı'ya karşı günah işlemiş, kardeşime zarar vermiş olurum. Bu olay alkol yüzünden değil, kardeşimden daha çok alkölü sevdiğim için gerçekleşir.
3. İçme sınırlarımı zorlamaktan, 'günah işlemekten ne kadar alköl içebilirim' gibi düşüncelerden kaçınmam lazım (bkz. 1Ko. 10:12-14).
4. Gerekirse, kardeşime yardım edecekse, sonsuza dek alköl içmemeye razı olmalıyım. Bunu yaparken beni alkolden uzak tutan kardeşimi hor görmem de doğru değil.
5. Pavlus'un 1. Korintliler 6:12 ve 10:22'de yazdığı soruları da sormam lazım. Bu kadar içmemin yararı ne? Ben alkölün kölesi miyim? Ben her zaman alkölü düşünüyorum mu? Alköl benim içecek tercihim mi? Beni iyi tanıyanlar az önce verdiğim cevapların aynısını verirler mi? Peki beni hiç tanımayan ama içki içtiğimi görenlerin cevapları ne olurdu?
6. Bu soruların yanıtları hep olumlu ise, hiç sorun yoksa, tanıklığım iyiye, alköl içebilirim.

Bir Hristiyan olarak özgür olduğum konularda bunları da düşünmem lazım: İçki içtiğimi gösteren fotoğrafları Feysbuk'a koymam imanımı zayıf kardeşimi nasıl etkiliyor? Bir de imanlı olmayanlara yönelik tanıklığımız nedir, nasıldır? Başka imanlıların arasında içme alışkanlıklarından bahsetmek, başkalarını benimle birlikte içmeye teşvik etmek kardeşlerimi nasıl etkiliyor? Alkolden uzak kalmak isteyenlerle alay etmek, onlara anormal bakmak Tanrı'nın sevgisine uyar mı?

İleride kararlarınız daha açık olsun!

Hristiyan Özgürlüğünde Dört İlke

▼ *Sinclair Ferguson*

Çiğdem Özbek

Yıllar önce kulak misafiri olduğum tartışmayı hâlâ hatırlıyorum. Kilisedeki ibadet bir süre önce bitmişti, ben de binadan çıkmak üzereydim ki birkaç kişinin hâlâ ateşli bir tartışma içinde olduğunu şaşırarak fark ettim. İçlerinden biri döndü ve bana, "İmanlıların 'black pudding'¹ yemeleri caiz midir" diye sordu.

İskoç aristokrasi mutfağının gizemlerinden bihaber olanlara bu "black pudding" denen şeyin "haggis"² olmadığını söylemesi gerekirdi belki de. "Black pudding" dedikleri aslında domuz kanı ve içyağından yapılan, bazen içine un ya da kabaun da karıştırılan bir sosistir.

Ne kadar anlamsız bir soru diye düşünebilir insan. Neden böyle ateşli ateşli tartışılsın? Elbette, Eski Antlaşma'da kan yenmesiyle ilgili kurallar nedeniyle (Lev. 17:10).

Bildiğim kadarıyla hiçbir teoloji sözlüğünde bu kanlı sosisin yenmesiyle ilgili bir madde bulunmamasına rağmen, bu alışılmadık tartışma en temel bazı yorumbilimsel (hermenütik) ve teolojik soruları sormamıza neden oldu:

- Eski Antlaşma, Yeni Antlaşma'yla nasıl bir ilişki içindedir?
- Musa'nın yasası, Mesih İsa'nın Müjdesi'yle nasıl bir ilişki içindedir?
- Bir imanlı Mesih'teki özgürlüğünü nasıl yaşayabilir?

Elçilerin İşleri 15. bölümde anlatılan Yerusâlim Konseyi, ilk dönem Hristiyanlarının boğuştuğu, Yahudilere tökez olmadan Musa'nın töresinden özgür yaşamın keyfini sürmekle ilgili bu gibi günlük yaşama ilişkin sorulara cevap bulmaya çalışmıştır.

Bunlar özellikle Pavlus'un çokça düşündüğü sorulardı. Ne de olsa kendisi Yerusâlim Konseyi tarafından elçilerle ihtiyarların kararlarını özetleyen mektubun dağıtılması ve açıklanması için atanan kişilerden biriydi (Elç. 15:22; 16:4). Roma'daki kilisede benzer sorunlarla karşılaşan biri olarak onlara, yirmi birinci yüzyıl imanlılarına da aynı derecede yararlı olacak bir takım ilkeler verdi. Romalılar 14:1-15:13 ayetlerinde yer alan öğretisi, Hristiyan'ın özgürlüğünü kullanmasına yönelik sağlıklı (ve son derece gerekli) talimatlar içermektedir. Bunlardan dört tanesini şöyle açıklayabiliriz:

Black Pudding:
Domuz kanıyla yapılmış sosis

Resim kaynağı: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/05/Blodpudding-1.jpg/1280px-Blodpudding-1.jpg>. İzin ile kullanıldı.

Birinci ilke: Hristiyan'ın özgürlüğü hiçbir zaman gösteriş yapmak adına kullanılmamalıdır.

"Bu konulardaki inancını Tanrı'nın önünde kendine sakla." (Rom. 14:22)

Bizler Mesih'te Musa'nın yeme içme yasalarından özgürüz; Mesih bütün yiyeceklerin temiz olduğunu ilan etmiştir (Mar. 7:18:19). Domuz kanından yapılan sosisi de pekâlâ yiyebiliriz!

Yine de bu özgürlüğü sadece keyfini sürerek kullanmamıza gerek yoktur. Gerçekten de Pavlus bir başka yerde, koşullar ne olursa olsun özgürlüklerini yaşamakta ısrar eden kişilere bazı son derece etkileyici sorular sorar: Bu gerçekten de başkalarını geliştiriyor mu? Bu gerçekten seni özgürleştiriyor mu, yoksa seni kölesi haline mi getirmeye başladı? (Rom. 14:19; 1Ko. 6:12)

Buradaki ince gerçek, özgürlüğünü yaşamak *zorunda hissedilen* imanlının ısrarla yapmak istediği şeye tutsak olmasıdır. Eğer egemenlik sizin için yiyecek içecek ve benzeri şeylerle ilgiliyse, diyor Pavlus, Müjde'nin ve Ruh'un verdiği özgürlüğün can alıcı noktasını kaçırmışsınız demektir (Rom. 14:17).

İkinci ilke: İmanlının özgürlüğü, imanlı dostlarınızın sadece X ya da Y konularındaki görüşlerini anladıktan (veya onu yapmak istedikten) sonra onları kabul edeceğiniz anlamına gelmez.

Tanrı insanları Mesih'te oldukları gibi kabul etmiştir, biz de öyle yapmalıyız (Rom. 14:1, 3). Rab'bin onları oldukları gibi bırakmayacağı da doğrudur. Ne var ki Tanrı, insanları davranış biçimlerine göre kabul etmez. Biz de yapmamalıyız.

"Tanrı insanları Mesih'te oldukları gibi kabul etmiştir, biz de öyle yapmalıyız"

Hristiyan dostlarımıza karşı birçok sorumluluğumuz var ama onları yargılamak bunlardan biri değildir. Yalnızca Mesih bunu yapabilir (Rom. 14:4, 10-13).

Sohbet esnasında bir başka imanlının adının herhangi bir konuyla ilgili ortaya çıkarılıp eleştiri yağmuruna tutulduğunu duymak çok üzüntü verici ki bunu sık sık yapıyoruz. Bu iyiyle kötüyü ayırt

etmekten çok, yargılayıcı bir ruha sahip olmanın göstergesidir.

Ya biz de başkalarını yargıladığımız ölçüyle yargılanıyorsak? (Rom. 14:10-12; Mat. 7:2)

Üçüncü ilke: Hristiyan özgürlüğü hiçbir zaman bir başka kişiye sürçme taşı olacak şekilde kullanılmamalıdır (Rom. 14:13).

Pavlus'un bu ilkesi, fevri bir tepkiyle söylenmiş bir söz değil, üzerinde iyice düşünülmüş, kendini sıkıcı bir şekilde adamayı bir ilkeydi (bkz. 1Ko. 8:13). Böyle bir ilkeye adanmışlığımız olursa, bu zamanla düşünme biçimimizin öyle bir parçası olur ki güdüsel olarak davranışlarımızı da yönlendirir. Mesih'teki özgürlüğümüz bizlere başkalarının hizmetkârı olmamız için verilmiştir, kendi tercihlerimizi tatmin etmemiz için değil.

Dördüncü ilke: “... kendimizi hoşnut etmeye değil... Çünkü Mesih bile kendini hoşnut etmeye çalışmadı...” (Rom. 15:1-3)

Hristiyan özgürlüğü, Kutsal Kitap’tan kaynaklı bu doğru dengeyi sağlayan ilkeyi kavramayı gerektirir.

Bu, son derece yalın ve inanılmaz etkileyici bir gerçektir. Sorunu Rab İsa Mesih’e beslediğimiz sevgiye ve O’na benzer davranmaya indiriyor. Ne de olsa, O’nun Ruh’u kendisine daha da benzer olmamız için içimizde işlemektedir.

Doğru dengeye sahip Hristiyan özgürlüğü, imanlı olmayan dünyanın çeşitli “özgürlük” ya da “özgürleşme” hareketlerinin aksine, sahip olduğumuz “hak”ları talep etme derdinde değildir. Acaba yaşama, özgürlük ve mutlu olma “hakları”nı öne çıkaran Amerika’nın kurucu atalarının, her ne kadar kendileri bilge olsalar da, Hristiyanlığın çarpıtılmış bir haline önyak olduklarını söyleyebilir miyiz? İmanlı, Tanrı’nın önünde kadın ya da erkek hiç kimsenin doğuştan bazı “haklara” sahip olmadığının farkındadır. Günahlılığımız yüzünden bütün bu “haklar”ımızı kaybettik.

Ancak “haklarımızı” aslında hak etmediğimiz farkına vardığımızda onları ayrıcalıklar olarak hayata geçirebiliriz. Kilisedeki diğer kişilere, özellikle de daha zayıf olanlara duyarlı davranmamız, kendi değersizlik bilincimize bağlıdır. Her türlü bedele rağmen özgürlüklerimizi kullanacağımızı varsayarsak, bu tutumumuz topluluğun içinde potansiyel ölümcül silahlar haline gelebilir, hepimiz Mesih’in kendisi için öldüğü birilerini mahvedebiliriz (Rom. 14:15, 20).

Bu, bir başkasının vicdanının kölesi olmam anlamına gelmez. John Calvin, daha zayıf imanlıların yararına özgürlüğümüzü dizginlememiz gerektiğini söylediği zaman bu noktayı iyi vurgulamıştır, ancak Kutsal Kitap’a dayanmayan şeylere boyun eğmemizi talep eden Ferisilerle karşılaştığımızda durum değişir. Tehlikede olan müjde ise eğer, özgürlüğümüzü kullanmamız doğrudur; tehlikede olan daha zayıf bir imanlıysa, özgürlüğümüzü dizginlemeliyiz.

Bütün bunlar, “iki çağ arasında yaşamamanın” bir parçasıdır. Mesih’te zaten özgürüz ama sahip olduğumuz özgürlüğümüzle başedebilecek bir dünyada henüz yaşamıyoruz. Bir gün hepimiz Tanrı’nın çocukları olarak “yüce özgürlüğümüze kavuşturulacağız” (Rom. 8:21). İşte o zaman istediğimiz yerde istediğimiz zaman “black pudding” de yiyebileceğiz! Ama belki henüz değil.

Şimdilik, Martin Luther’in de yazdığı gibi, “Hristiyan birey bütün insanlığın özgür efendisidir ve kimseye boyun eğmez; Hristiyan birey bütün insanlığın en görev bilincine sahip hizmetkârıdır ve herkese boyun eğer.”

Durum Efendi için neyse, hizmetkâr için de öyledir. **E**

Kaynak: “4 Principles for the Exercise of Christian Liberty”, *Lionier Ministries*
< <http://www.ligonier.org/blog/4-principles-exercise-christian-liberty/> > (28.08.2015 tarihinde ulaşılmıştır). İzin ile kullanıldı. Sinclair Ferguson, *In Christ Alone* (Sanford, Florida: Reformation Trust Publishers, 2007) eserinden alıntılanmıştır.

Sonnolar

¹ Çevirmenin notu: Domuz kanıyla yapılmış sosis.

² Çevirmenin notu: Kokoreç gibi bir sosis

Ölümden Dirilişin Önemi

İman etmeyenlere nasıl açıklanabilir

Ken Wiest

Ali Şimşek

Hepimiz öleceğimizi biliyoruz, bu dünyada az olan "kesin" gerçeklerden biri. Trafik kazaları, savaşlar, cinayetler, hep haberlerde. Her yerde bulunan mezarlıklar bize anımsatır: ölüm "köşede bekliyor."

Kutsal Kitap bu konuda net ve açık konuşur. Yaratılış 3'ten itibaren herkes öldü, ölüm devam ediyor. Mesih dönüp bizi yanına almadıkça ölüm kaderimizdir. Bedenimizden, dünyadan, dost ve akrabalarımızdan ayrılacağımız kesin. İbraniler 9:27'ye göre "bir kez ölmek, sonra da yargılanmak insanların kaderi"...

Ama ölüm, varacağımız son nokta değil. Hepimiz merak ediyoruz: "Ya sonra? Nereye gideceğiz? Nasıl görüneceğiz? Bunları bilebilir miyiz?" Evet, kesin olarak bilebiliriz, çünkü İsa'nın 2000 yıl önce yaptıkları bu sonu kesinleştirmiştir.

Peki, neden ölüm var? Efesliler 2:1-3'e göre hepimiz günahlarımızdan ve suçlarımızdan ötürü "ölüyoruz." İsyanlarımız, isteklerimiz, onları ne zaman ve nasıl istediğimiz, yüreğimizdeki ve aklımızdaki fanteziler yüzünden şimdilik bile "ölüyoruz." Yani Tanrı'dan ayrıyız. Aramızda bir duvar varmış gibi, kendisi ile biz tamamen "yabancı"yız. Aklımız ve yüreğimiz hep istediğimizi almak için daha zeki, yaratıcı ve yeni yolları arıyor.

"İsyanlarımız, isteklerimiz, onları ne zaman ve nasıl istediğimiz, yüreğimizdeki ve aklımızdaki fanteziler yüzünden şimdilik bile 'ölüyoruz'."

Fiziksel olarak yaşıyoruz ama ruhsal olarak ölüyoruz. Fiziksel olarak öldüğümüzde ne olacak? Tekrar İbraniler 9:27'ye bakınız: "Bir kez ölmek, sonra da yargılanmak nasıl insanların kaderiyse"... Peki, bu nasıl olacak? Yaptıklarımız, onların gerçek değeri ve motivasyonları yargılanacak ama bu kriterler son unsurlar değil. Vahiy 20:11-15'e göre kitaplar açılacak; "yaşam" kitabı ve yaptıklarımızı kaydeden kitaplar. Yargının odak noktası her zaman gibi "yaptıklarımız"dır ama son karar "yaşam" kitabından verilir: Adı yaşam kitabına yazılmamış olanlar ateş gölüne atıldı. Yeni Yeruşalim'e giriş "yaşam kitabı"ndan gelir. Öteki kitaplar yaptıklarımızın o girişi hak etmediğini, tersine ateş gölünü hak ettiğini gösterir.

Yalnız İsa adlarımızı o yaşam kitabına yazdırabilir. Kendisi kurtuluş yolunu açmıştır. Özellikle İsa'nın ölümü ve dirilişi önemlidir bu konuda.

İlkin İsa öldü. Yukarıda belirttiğimiz gibi bu şaşırtıcı olmamalı. Herkes ölür dedik. Ama İsa'nın ölümü eşsiz, bizimkinden farklıdır. Ama bir noktada harika biçimde bizimkiyle aynı: Ölümümüz *bizim* günahımız yüzünden, İsa'nın ölümü de *bizim* günahımız yüzünden.

2. Korintliler 5:18-21, Galatyalılar 3:13, Titus 2:14, 1. Petrus 3:18 gibi ayetler, İsa'nın "bizim yerimize" ölecek yasadan gelen lanetimizi ve günahımızın cezasını ortadan kaldırdığını anlatır. Sonuç olarak, İsa'ya güvenen herkes İsa kadar doğru, pak, kutsal sayılır. İsa gelmeden 750 yıl önce Yeşaya 53'te Mesih'in cezalandırılmasının günahımızdan ve isyanımızdan ötürü olacağı belirtilir.

İsa bizim yerimize öldü, artık ölmemiz gerekmiyor. Günaha köleliğimizden kurtardı. Tanrı ile barıştırdı bizi. İsa'nın kurban olarak ölümü, Tanrı'nın gazabını yatıştırdı. İsa ölümüyle Tanrı'nın sevgisini, Eski Antlaşma'daki vaatlerine sadakatini sergiledi. Yani İsa'nın ölümü "ölüm"ü yendi. Ama sorunumuz

sadece ölüm değil; ölümün yerine bir şey geçmesi lazım. Yani yeni hayat, Kutsal Kitap'ın işaret ettiği "diriliş" lazımdır.

Kutsal Kitap'a göre İsa'nın ölümü, dirilişi ve yükselişi, Mesih'e güvenenin kurtuluşunu sağlayan tek bir eylemdir. İsa öldükten sonra gömüldü. O dönemde mağaralar mezar olarak kullanılıyordu. İsa'nın mezarının girişi, yuvarlanarak yerleştirilen kocaman bir taşla kapandı (yuvarlanarak yerleştirildiği çukur, taşın bir daha yerinden çıkarılmasını çok çok çok zorlaştıran derinlikteydi); ayrıca İsa'nın mezarı Romalı askerler tarafından güvenlik altına alınmıştır. İsa hizmet ederken, ölümden dirileceğini üç defa söyledi. Bunu hatırlayan Romalı (ve metinden anlaşıldığı kadarıyla Yahudi) liderler İsa'nın cesedinin gasp edilmesini kesin olarak önlemek istemişlerdi.

İsa gerçekten öldü! Bütün peygamberler öldüler, bu yüzden İsa'nın ölümü şaşırtıcı olmamalı. Tanrı insanlara yalan söylemez, insanları aldatmaz; bu son derece önemli olayda Tanrı neden bütün insanlığı kandırsın ki? Yani eğer bazı kişilerin ileri sürdüğü gibi "İsa gibi görünen başka bir insan

"Tanrı'nın büyük kurtuluş planı da İsa'nın ölümü üzerinde odaklanmıştır (1Pe. 1:18-20)."

çarmıha gerildi, İsa ölmedi" gerçek olsaydı şu mantık çıkarımı kaçınılmaz: merhametli ve şefkatli olan Tanrı müdahale etmeden sonsuz yaşama kavuşacağına dair vaadine umut bağlayıp İsa'ya güvenen milyonlarca kişinin sonsuz yargısına maruz kalmasına izin vermiştir. Tanrı'nın büyük kurtuluş planı da İsa'nın ölümü üzerinde odaklanmıştır (1Pe. 1:18-20).

İsa ölümü sırasında olayın tanıkları vardı; annesi de oradaydı (onu en iyi tanıyan kişi mutlaka onu doğuran annedir). Deneyimli Roma askerleri öldüğünden emin olmak için mızrakla böğrünü delmişti. Böylelikle hem düşmanları hem de dostları O'nun ölümünü gördü. İsa, girişi yuvarlanan taşla örtülen mağarada 3 gün kaldı. Cesedi korumak için kullanılan kilolarca baharat, parfüm ve bezlerle sarılı kaldı. Bunca şeyden sanki bayılmış gibi sağ çıkmak veya yanlışlıkla başka bir adamın çarmıha gerilmesi son derece imkânsızdı.

Asıl ilginç olan, dirildikten sonra kaç kişi farklı durumda O'nu gördü. İsa dirildikten sonra izlerini gösterdi elçilere. İsa'nın dirildikten sonra görüldüğü kişilere söylediği sözler de ölümünü doğrular. Luka 24, Yuhanna 20, Matta 28 ve Markos 16. bölümlerini birleştirdiğimizde, İsa'nın ölümü ve dirilişi sırasında olanları şöyle okuyoruz:

Şabat Günü'nü izleyen haftanın ilk günü, tan yeri ağarırken, Mecdelli Meryem ile öbür Meryem mezarı görmeye gittiler. Ansızın büyük bir deprem oldu. Rabbin bir meleği gökten indi ve mezara gidip taşı bir yana yuvarlayarak üzerine oturdu... Nöbetçiler korkudan titremeye başladılar, sonra ölü gibi yere yıkıldılar... Melek kadınlara şöyle seslendi: "Korkmayın! Çarmıha gerilen İsa'yı aradığınızı biliyorum... Diri olanı neden ölümler arasında arıyorsunuz? O burada yok; söylemiş olduğu gibi dirildi... Mezardan dönen kadınlar bütün bunları Onbirlere ve ötekilerin hepsine bildirdiler... Ne var ki, bu sözler elçilere saçma geldi ve kadınlara inanmadılar... Bunun üzerine Petrus'la öteki öğrenci dışarı çıkıp mezara yöneldiler. Öteki öğrenci Petrus'tan daha hızlı koşarak mezara önce vardı. Eğilip içeri baktı, keten bezleri orada serili gördü... Bunları konuşup tartışırken İsa yanlarına geldi... İsa onlara, "Sizi akılsızlar! Peygamberlerin bütün söylediklerine inanmakta ağır davranan kişiler! Mesih'in bu acıları çekmesi ve yüceliğine kavuşması gerekli değil miydi?" dedi... Onikilerden biri, "İkiz" diye anılan Tomas, İsa geldiğinde onlarla birlikte değildi... Sekiz gün sonra İsa'nın öğrencileri yine evdeydiler. Tomas da onlarla birlikteydi. Kapılar kapalıyken İsa gelip ortalarında durdu, "Size esenlik olsun!" dedi. Sonra Tomas'a, "Parmağını uzat" dedi, "Ellerime bak, elini uzat, böğrüme koy. İmansız olma, imanlı ol!" Tomas O'na, "Rabbim ve Tanrım!" diye yanıtladı.

Burada dikkate değer birkaç nokta var.

Mezar boştu. Kadınlar mezara geldiğinde büyük taş yuvarlanmıştı. Hatırlayın, Roma askerleri hâlâ mezar başında nöbet tutuyor, hâlâ yaşıyorlardı. Yani bir kurtarma operasyonu olsaydı askerler öldürülmüş olmalıydı. Ağır taşla girişi kapatılmış mezar onların haberi olmadan nasıl açılmıştır?

Bezler hâlâ mezardaydı. Askerler dışardayken cesedi onca bezden çözmeye kimin zamanı olur? Hiç kimsenin.

İlk tanıklar bayanlardı. O dönemde bir bayanın tanıklığı değersiz sayılırdı. Bütün bunlar uydurma olsaydı ama amacın cidden insanları ikna etmeye çalışmak olsaydı, olayın ilk tanığın bir bayan olduğunu söylemezdin.

Elçilerin şaşkınlığı da dikkate değer. Bütün bunları İsa önceden söylediği halde ve bunların gerçekleştiğini duyduktan sonra bile hâlâ şaşırılmış haldeydiler ve inanamıyorlardı. Ancak ne zaman buna inandılar? Dirilmiş İsa'yı gördüklerinde.

1. Korintliler 15'te Pavlus'un yazdıklarına bakın: "Kefas'a, sonra Onikilere göründü. Daha sonra da beş yüzden çok kardeşe aynı anda göründü. Bundan sonra Yakup'a, sonra bütün elçilere, son olarak zamansız doğmuş bir çocuğa benzeyen bana da göründü." (1Ko. 15:5-6)

Meryem, Emmaus yolunda iki öğrenci, Onikiler, 500 kişi aynı anda ve Pavlus. Bütün bunların bir sanrı yaşadıklarını düşünmek hemen hemen imkânsızdır. Ayrıca Yahudilerin diriliş beklentisi ulusaldı, yani tek bir kişinin dirilişini beklemiyorlardı.

Bakın kim değişti ve ne kadar değiştiler! Korkak ve şaşkın elçiler artık İsa'nın dirilişini cesurca ilan etmeye başlamışlardı. Kilisenin amansız düşmanı olan Pavlus artık elçi oldu. Neden? "Zulmettiği" İsa'yı gördü (Elç. 9:5) ve bu tecrübe, onun teolojisini, tutkusunu değiştirdi. Daha önce sövdüğü İsa artık en çok tanımak istediği kişiydi (Flp. 3:7-11). Bu kişilerin İsa'nın dirilmesini beklemedikleri anlaşılıyor (birçok kez bunu önceden duymuş olmalarına karşın) ama artık bu dirilişin bir gerçek olduğunu ilan ettiler. Neden? Çünkü gerçektir!

İsa'nın dirilişi 2000 yıl kadar önceki bir olay. Neden bizim için önemli?

Diriliş, İsa'nın ölümünü ve bu ölümün sonuçlarını onaylıyor (bkz. Rom. 4:25).

Müjde'nin doğru olduğunu temin eder; bu mesaj Tanrı'dan geldi, insandan değil (bkz. 1Ko. 15:20-34). **E**

Diriliş

Diriliş gerçeğinin temeli basitçe üç ifadeye indirgenebilir. Eğer bunlara sıkı sıkıya sarılırsak, gerçekten de inancımızın bu temel doktrini hakkında doğru ve yeterli bir anlayışa sahip olabiliriz.

1. *Mesih, yaşıyor. Eğer onu ölümlerin arasında arıyorsa kalacağımız cevap şudur: "O burada değil! Dirildi!". Burada, diriliş yaşamının doğası hakkında kurgu yapmamızın gereği yoktur. Ancak O'nun, varoluşun daha yüksek bir seviyesine dirildiğini söyleyebiliriz ve söylemeliyiz de. O bir dönüşüm geçirdi, yüceltildi ve böylece 'ölümü etkisiz kıldı, yaşamı ve ölümsüzlüğü.... ışığa çıkardı..'*
2. *İsa'nın öğrencisi olanlar zaten içlerindeki bu diriliş yaşamını tanırlar. Mesih'in diri bedenine ortak olmuşlardır ve bu dünyevi hayatta bile sonsuz yaşamın ne anlama geldiğini öğrenmekte ve Tanrı'dan ayırlamayacaklarını bilmektedirler. Ancak imanlı topluluğunun bu yeni yaşamı her yönden dirilmiş olan Mesih'e bağlıdır ve O'na göre ikincildir.*
3. *Bütün bunlar bize Tanrı'ya ilişkin bir şey anlatmaktadır. Mesih İsa'nın dirilmesi, Tanrı'nın her zaman yeni bir şey yapabileceği anlamına gelir. Ne kadar umutsuz görünürse görünsün her türlü insani durumu değiştirebilir, dönüştürebilir. Çarmıh, olayların akışı içinde Tanrı'nın bizimle beraber olduğunu; diriliş, bize Tanrı'nın olayların her zaman birkaç adım önünde olduğunu ve ayrıca dünya için duyulan umudun büyük dayanağı olduğunu söyler.*

John Macquarrie

"The Keystone of the Christian Faith", "If Christ Be not Risen...": Essays in Resurrection and Survival, ed. John Greenhalgh ve Elizabeth Russell (San Francisco, California: Collins, 1986), s 23-24. Çev.: Çiğdem Özbek

Konsillerin Önemi

▣ *Marc Madrigal*

Hepimiz az ya da çok Anadolu'da gerçekleşen ekümenik konsiller hakkında bir şeyler duymuşuzdur. Peki bu ekümenik konsiller nedir? Niye önemliler? İsterseniz buradan başlayalım.

Hristiyanlığın ilk döneminden itibaren birden fazla kilise cemaatini etkileyen dini ve ahlaki sorunlar toplantılar ve meclislerle çözülmeye çalışılmıştır. Bu toplantılara verilen iki isim vardır: konsil ve sinod. Sinodlar daha çok belirli bir bölgedeki kiliselerin kendi yerel problemlerini müzakereyle çözmek için yerel ruhanilerin bulunduğu toplantılardır. Konsiller ise bütün kiliseleri etkileyen sorunları çözmek amacıyla toplanan meclislerdir. Bu konsillere ayrıca "ekümenik" denilir. Ekümenik terimi Grekçe *οἰκουμένη* [oikoumenē] kelimesinden gelir ve anlamı "yerleşik dünya"dır. Bu kelimedenden kastedilen şey başta geçmiş dönemin Roma imparatorluğu olmak üzere, yerleşik dünyada kurulan kiliselerin ve piskoposlarının Hristiyan ilahiyatı, dönemin sapınlıklarını ve ibadet düzeniyle ilgili konuları tartışmak için toplandıkları meclisler. Zannedelenin aksine, bu evrensel meclislerin amacı İncil'in bölümlerini kararlaştırmak veya Hristiyan ilahiyatını değiştirmek değildi. Konsiller sapkınlıkları ortadan kaldırmak; İsa'nın havarileri ve onların müritleri tarafından aktarılan öğretilere dogmatik tanımlar getirmek; ve inanç amentüleriyle bu öğretileri muhafaza etmek için toplanmışlardı.

Hristiyan tarihinin ilk konsili İznik konsili değildir. Henüz Mesih İsa'nın havarileri hayattayken M.S. 50 yılında Kudüs konsili diye bilinen konsil düzenlenmiştir. Musevilerin Ferisi mezhebinden Hristiyan akımına katılan kişiler, gayri-Yahudi Hristiyanların kurtuluşu erişmeleri için sünneti şart koyuyorlardı. Bu sorunu tartışmak için bir araya gelen havariler böylece tarihin ilk konsilini düzenlemiş oldular. Petrus bu konsilde şu ifadelerle görüşünü belirtti: "Öyleyse, ne bizim ne de atalarımızın taşıyamadığı bir boyunduruğu öğrencilerin boynuna geçirerek şimdi neden Tanrı'yı deniyorsunuz? Bizler, Rab İsa'nın lütfuyla kurtulduğumuza inanıyoruz; onlar da öyle." (Elç. 15:10-11) Pavlus ve Barnaba gayri-Yahudilerin nasıl mucizevi belirtilerle birlikte Mesih İsa'ya iman ettiklerini aktardı. Mesih İsa'nın üvey kardeşi Yakup ise konsilin kararını şekillendirecek ifadelerde bulundu: "Bu nedenle, kanımca öteki uluslardan Tanrı'ya dönenlere güçlük çıkarmamalıyız. Ancak putlara sunulup murdar hale gelen etlerden, fuhuştan, boğularak öldürülen hayvanların etinden ve kandan sakınmaları gerektiğini onlara yazmalıyız." (Elç. 15:19-20) Böylece Konsil gayri-Yahudilerin kurtuluşu için sünneti zorunlu kılmazken; Gayri-yahudilere fuhuş, putperestlik, ve putlara sunulan kurban etinden yeme konusunda bir yasak getirdi.

Havariler ve ilk elçiler evrensel kiliseyi etkileyen bu ilk sorunu müzakere ve konsensüs ile çözüm getirdiler. Bu konsil aynı zamanda daha sonra yaşanacak olan yedi ekümenik konsilin

Birinci İznik Konyeyi

Resim kaynağı: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nikea-arius.png#/media/File:Nikea-arius.png>. İzin ile kullanıldı.

örneğini oluşturur. Nitekim sonraki yüzyıllarda oluşacak olan meclislerde Kilise piskoposları aynı yöntem ve gelenekleri takiben meclisler oluşturacaklardı.

Anadolu'da düzenlenen 7 Ekümenik Konsil Hristiyan ilahiyatını tanımlama açısından son derece önemli olmakla birlikte, aynı zamanda bu toplantılarda yaşanan anlaşmazlıklar Hristiyan âleminin ilk mezheplşmelerine de yol açmıştır. Örneğin üçüncü konsilden sonra piskopos Nestorius ile birlikte Nasturi kiliseleri (Asuriler ve Kildaniler) evrensel kilisenin geri kalanından ayrılmışlardır. Aynı şekilde dördüncü konsilin takibinde cereyan eden olaylarla birlikte Doğu Hristiyanları (Ermeni Apostolik, Süryani Kadim, İskenderiye Kıpti, ve Habeş kiliseleri olarak bildiğimiz kiliseler) Batı Hristiyanlarından ayrılmışlardır (Ortodoks, Katolik, Protestan kiliseleri diye bildiğimiz kiliseler).

Nasturi kiliseleri ilk iki konsilin kararlarını kabul eder; Doğu Hristiyanları (veya diğer ismiyle Miyafizit görüşünü destekleyen kiliseler) ilk üç konsili kabul eder. Batıda Katolikler ve Ortodokslar yedi Ekümenik konsilin kararlarını kabul eder ve konsillerin kararlarını yanılmaz olarak algılar. Ortodokslar sadece ilk yedi konsili kabul ederken, Katolikler bunları takiben Batı'da düzenlenen konsilleride kabul eder. Protestanların durumu ise biraz farklı. Reformcu ve Luteryen kiliseleri ilk dört konsili kabul ederken, Anglikan kilisesi yedi konsili de kabul eder. Genel olarak Protestanlar yedi konsilin ilahiyatını ve teolojik öğretilerini kabul etmekte bir sakınca görmezken, kilise idaresi ve ibadet düzeniyle ilgili alınan kararları bağlayıcı olarak görmez.

Konsillerin sadece Anadolu'nun değil, Hristiyanlık tarihi açısından bu denli önemli olmasına rağmen konsillerin içeriğini ve tartışılan konuları net ve anlaşılır bir dilde anlatan eserler bulmak, hele Türkçe'de, oldukça zordur. Umarım ki bu yazı ile az da olsa bu açığı kapatma konusunda bir adım atılmış olur.

Kaynakça:

- Fr. Jonathan, "Ask An Anglican: The Ecumenical Councils", *Conciliar Anglican*, 03.08.2011. < <http://conciliaranglican.com/2011/08/03/ask-an-anglican-the-ecumenical-councils/> > (11.11.2014 tarihinde erişilmiştir).
- "Ecumenical Councils", *Orthodox Wiki*. < http://orthodoxwiki.org/Ecumenical_Councils > (11.11.2014 tarihinde erişilmiştir).
- Lutheran-Orthodox Joint Commission, Seventh Meeting, The Ecumenical Councils, Common Statement, 1993. < <http://www.helsinki.fi/~risaarin/lutortjointtext.html#ecum> > (11.11.2014 tarihinde erişilmiştir).
- Vatikan I, Dei Filius ch. 3, 1. Vatikan II, Lumen Gentium § 25 ¶ 2. 1983 Code of Canon Law 749 § 2.
- *Türkçe Kutsal Kitap* (İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2009).
- *Kitab-ı Mukaddes* (İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 1941).
- **Resim:** I. İznik konsili ikonası. Mégalo Metéoron Manastırı, Yunanistan. Wikimedia Commons.

Kaynak: Marc Madrigal, "Konsillerin Önemi", *İncil Tarihi: Kutsal Kitap ve Arkeoloji* < <http://inciltarihi.com/hristiyanlik-tarihi/konsiller-donemi/konsillerin-hristiyan-aleminde-onemi/> > (06.02.2016 tarihinde erişilmiştir). Telif Hakları © Kutsal Kitap ve Arkeoloji. İzin ile kullanıldı.

Efes Konsili

■ *Marc Madrigal*

5. yüzyıl'a girdiğimizde Hristiyan dünyasında iki önemli ilahiyat ekolu baş gösteriyordu. Biri İskenderiye merkezli, Kutsal Kitap'ı daha çok mecazi bir biçimde yorumlayıp İsa'nın ilahi doğasını vurguluyordu. Diğeri Antakya merkezli, Kutsal Kitap'ı daha kelime kelimesine yorumlayıp İsa'nın insani doğasını vurguluyordu. Bu iki ekol sürekli gayri-resmi bir rekabet içerisindeydi.

M.S. 428 yılında Antakya ekolünden gelen Şanlıurfa doğumlu Nestorius Konstantinopolis patriği oldu. Bu atanma Antakya ekolü için büyük bir prestij kaynağıydı. Sonuçta, Konstantinopolis bir önceki konsilin kararıyla Roma'dan sonra en çok onursal yetkiye sahip patriklik olmuştu. Nestorius Konstantinopolis'e vardığında tartışma ve kargaşa dolu bir ortam keşfetmiş. Bizansın başkentinde boy gösteren tartışmaların biri İsa Mesih'in kimliğiyle ilgiliydi.

Hristiyan inancında Mesih İsa semanın dünya ile birleştiği yerdir. Özü Kelam/Logos olmasına rağmen, fiziksel ve dünyevi bir bedeni vardır. Dolayısıyla Hristiyan inancında İsa iki doğaya sahiptir. Biri ilahi – Tanrı'dan gelen; diğeri insani – Meryem Ana'dan gelen. Bu iki doğa, tek bir kişi olan, İsa Mesih'te birleşir.

Tartışan taraflardan biri İsa'nın ilahi kimliğini reddederken diğeri savunuyordu. Nestorius bu iki tartışan tarafı barıştırmak isterken İsa'nın kimliğiyle ilgili gizemi açtı ve Kelam ve İnsan unsurunu iki doğa veya öz (*οὐσία*, *ousia*) olarak değil de iki varlık (*ὑπόστασις*, *hypostases*; İng. "existence") olarak anlatmaktaydı. Görüşünü desteklemek için o döneme kadar Meryem Ana için kullanılan geleneksel "Theotokos" ("Tanrı doğuran") unvanını reddedip "Kristotokos" (Mesih doğuran) unvanını kullanıyordu. Nestorius'un amacı kötü değildi fakat bu açıklama ile çoğunluğa göre sanki bir şizofreni vakasında olduğu gibi İsa'yı iki farklı kişiye bölmüştü.

İtirazlar gelmekte gecikmedi, ve tabii ki bu itirazların başını çeken kişi İskenderiye ekolünün temsilcisi ve İskenderiye patriği olan Kiriliostu. Muhafazakâr ve geleneksel Hristiyanlara göre Nestorius Meryem Ana'ya verdiği "Kristotokos" unvanıyla Mesih'in ilahi kimliğini reddetmekteydi. Çünkü eğer Meryem'in doğurduğu kişi Tanrı özüne sahip değilse o zaman geriye basit bir insan kalıp Hristiyanlığın kurtuluş mesajı artık anlamsız ve boş oluyordu.

Tabii tartışmayı daha da karışık yapan şey öz (*οὐσία*, *ousia*) ve varlık (*ὑπόστασις*, *hypostases*) kelimeleri arasında bulunan Grekçe nüanslardı. "Ousia" kelimesi Türkçe'deki tabiat kelimesinde olduğu gibi zaman zaman bağlamına göre "kişilik" veya "karakter" anlamını taşıyan nüanslar içermekteydi. "Hypostases" kelimesi ise bağlamına göre "bir şeyin altında yatan esas gerçek" anlamına da geliyordu. Teknik olarak Kirilios ve yandaşları haklı olmalarına rağmen, Nestorius'un düştüğü durumu da anlamak lazım. Günümüzde birçok

Efes Konsili (Vasiliy Surikov)

Resim kaynağı: <http://www.wikiart.org/en/vasily-surikov/third-ecumenical-council-of-ephesus-1876>.
İzin ile kullanıldı.

tarihçi ve ilahiyatçı Nestorius'un kendisini belki de bu kelime nüanslarından dolayı yanlış ifade ettiğini veya yanlış anlaşıldığını vurgular. Son yüzyılda bu görüşü destekleyen önemli bir keşif yapılmıştır.

1895 yılında, bir 16. yüzyıl kitap el yazması Hakkari, Konak'taki Nasturi patriğinin kütüphanesinde Amerikalı misyonerler tarafından keşfedildi. Bu kitabın içeriklerinde 451'de Nestorius tarafından yazılan "Heraclides'in Çarşısı" adındaki bir eserin kopyası bulundu. 16. yüzyıldan kalma bu orijinal el yazısı 1915 yılında maalesef yok edildi, fakat bu yazının kopyaları günümüze kadar ulaşabilmişlerdir. "Heraclides'in Çarşısı" adlı eserde Nestorius çağdaşları tarafından yanlış anlaşıldığını vurgulayıp Kalkedon konsilindeki formülasyona benzer bir ifadeye yer verir: "aynı birey iki yönlüdür."

Hikâyemize geri dönecek olursak... Nestorius kendi görüşlerinden o kadar emindiki görüşlerini savunmak ve Kirilios'un sapkın ilan edilmesi için İmparator II. Theodosius'a bir konsilin oluşturulması için ricada bulundu. Böylece 431 senesinde halen Efes antik kentinde kalıntıları bulunan Efes Meryem Ana kilisesinde bir Konsil düzenlendi fakat bu konsil Nestorius'un ümit ettiği gibi başlamadı.

7 Haziran 431 senesinde Konsil Efes Meryem Ana kilisesinde toplandı. Konstantinopolis patrikhanesini temsilen Nestorius ile birlikte 16 piskopos, İskenderiye patriği Kirilios ile 50 piskopos, Efes metropoliti ve beraberinde 52 piskopos, Batı kilisesini temsilen bir avuç piskopos hazır bulunmuyordu. İmparator II. Theodosios konsilde başkanlık yapması için İmparatorluk saray muhafızlarının başı olan Candidian'ı atadı. Kirilios duruşmaya başlamak istese de, Antakya ve Roma delegeleri henüz Efes'e ulaşmamıştı. Böyle bir durumda taraflı bir sonuç alınacağını şüphe eden Candidian ve Nestorius konsilin başlamasına izin vermediler.

Aradan iki hafta geçti ve Roma ile Antakya delegeleri hâlâ ortalıkta yoktu. O yaz çok sıcak geçiyordu. Efes'in cehennem sıcaklığında bazı yaşlı piskoposlar hastalandı, bazıları sıcaktan ötürü öldü. Konsilde bulunan delegelerin sabrı artık tükeniyordu. Kiril konsilin başlaması için ısrar ediyordu. Nestorius yanlı bir şekilde yargılayacağını söyleyerek direnmeye çalışıyordu fakat artık iş işten geçmişti ve konsil iki haftalık bir ertelemeyle 22 Haziran gününde ilk toplantısını düzenledi.

5 gün sonra, 27 Haziran tarihinde, yolda sellerle ve hastalıklarla boğuşan Antakya Patriği Yuhanna ve beraberinde getirdiği yaklaşık 50 piskopos Efes'e vardı. Vardıklarında Nestorius'un sapkın ilan edilip aforoz edildiğini öğrendiler. Bu karar Antakyalı delegelerin yokluğunda alındığı için Antakyalı piskoposlar tarafından gayri meşru ilan edildi. Bu sefer Candidian'ın başkanlığında Antakyalı piskoposlar bir toplantı düzenledi ve Kirilios'u sapkın ilan ettiler.

Konsil hayli karışık bir hal almıştı. Bir sonraki buluşma 10 Temmuz tarihinde Efes metropoliti Memnon'un evinde gerçekleşti. Roma'dan gelen papalığın delegeleri en sonunda Efes'e vardı. Papa Celestine'in sözcüsü Philip, Papa'nın Nestorius'un öğretilerini eleştirdiği mektubu okudu. Bu mektup sayesinde konsilde çoğunluğun desteklediği bir uzlaşmaya ulaşıldı ve konsil tartışmaları resmi kararlara bağlandı:

- Nestorius'un öğretisi sapkın ilan edildi. Mesih İsa'nın ilahi ve insani unsurları iki varlık veya şahsiyet olmadığı; rasyonel bir ruh ve bir bedeni olan; tam Tanrı doğasına ve tam insan doğasına sahip tek bir varlık olduğu ilan edildi.
- İsa'nın Tanrı doğasına sahip olduğunu vurgulayan Meryem Ana için kullanılan "Theotokos" ("Tanrı doğuran") unvanı resmîyet kazandı.

- İznik amentüsü dışında bir amentünün yazılması veya İznik amentüsünün modifiye edilmesi yasaklandı.
- Asli günahı reddeden Pelagius'un öğretişleri Kutsal Kitabın ve Kilise Babalarının öğretişlerine ve yorum geleneğine uymadığı için sapkın ilan edildi.

Konsil sonuçlanmasına rağmen tartışmalar Batı ve Doğu kiliseleri arasında derin bir yara yaratmıştı. Antakya ve doğusunda yer alan Hristiyanların bir kısmı konsilin kararına rağmen Nestorius'u ve öğretişlerini desteklemeye devam etti. Daha ileri bir tarihte Nestorius yanlısı öğretiş verdiği için Urfa ilahiyat okulu İmparator Zeno tarafından kapatıldı. Okul Sasani topraklarında yer alan Nusaybin'e taşındı. Sasani imparatorluğunun topraklarında yer alan Hristiyanları sürekli Roma ile bir dayanışmadan ötürü suçlanıp zulüm görüyorlardı. Böylece Sasani topraklarındaki Hristiyanlar, Hristiyan âleminin geri kalanından ayrılıp kendi özerk kilisesini kurmuş oldu. Özellikle Nestorius'un öğretişleri bu topraklarda bir hayli yayıldı. Asuri kilisesi ve Keldani Katolik gibi mezhepler Nasturi kilisesinin bünyesinde ortaya çıkmış mezheplerdir. Batı'dan ayrılan Nasturi kilisesi odağını özellikle Uzak doğuya çevirdi. Birçok Nasturi misyoner Orta Asya, Hindistan, hatta Çin'e kadar gidip Hristiyan inancını yaydı. Çin Halk Cumhuriyetinde halen M.S. 6. ve 7. yüzyıllarda kurulmuş Nasturi kiliseleri bulmak mümkün!

Nasturi kiliselerin bir kısmı günümüzde Batı kilisesiyle barışmıştır. Kildaniler papalığa bağlanırken, 1994 senesinde Papa II. Jean Paul ve Asuri Patriği IV. Dinka ortak bir açıklama yaparak Katolik ve Asuri kilisesinin barıştığını ve bunu takiben yapılan bir çalışma ile birbirinin komünyon (efkaristiya) ritini kabul ettiğini dile getirdiler.

Kaynakça:

- Common Christological Declaration between the Catholic Church and the Assyrian Church of the East: < http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/documents/rc_pc_chrstuni_doc_11111994_assyrian-church_en.html > (11.11.2014 tarihinde erişilmiştir).
- Leo Donald Davis, *The First Seven Ecumenical Councils (325-787): Their History and Theology* (Collegeville, Minnesota: The Liturgical Press, 1990), s. 134-166.
- Phillip Jenkins, *Jesus Wars* (New York: Harper Collins, 2010), s. 129-169.
- Andrew Louth, "John Chrysostom to Theodoret of Cyrrhus," *The Cambridge History of Early Christian Literature*, Frances Young, Lewis Ayres and Andrew Young, eds. (Cambridge, Birleşik Krallık: Cambridge University Press, 2010), s. 348.
- Nestorius, "The Bazaar of Heraclides", *Early Church Fathers – Additional Texts*, Roger Pearse, ed. < <http://www.tertullian.org/fathers/#Nestorius> > (11.11.2014 tarihinde erişilmiştir).
- John Anthony McGuckin, *St. Cyril of Alexandria: The Christological Controversy: Its History, Theology, and Text* (Yonkers, New York: St. Vladimir's Seminary Press, 2004), s. 19-78.
- Schaff, Philip. "Nicene and Post Nicene Fathers 2- Vol. 14: The Seven Ecumenical Councils." <http://www.ccel.org/ccel/schaff/npnf214.i.html>
- **Resim:** Vasily Surikov. Efes Konsili. Wikimedia Commons.

Kaynak: Marc Madrigal, "Efes Konsili", *İncil Tarihi: Kutsal Kitap ve Arkeoloji* < <http://inciltarihi.com/hristiyanlik-tarihi/konsiller-donemi/efes-konsili/> > (06.02.2016 tarihinde erişilmiştir). Telif Hakları © Kutsal Kitap ve Arkeoloji. İzin ile kullanıldı.

Hizmet Yıllarımda Öğrendiklerim

İsa Ağladı

■ *Orhan Pıçaklar*

Hizmet ederken sürekli yeni şeyler öğreniyorum. Bu öğrendiklerimden en benimsediğim ve hatta hoşuma giden şey "Acıları Paylaşmak." Eminim birçok hizmetçi de benim gibi düşünüyor ve benim gibi yapıyordur.

Yıllar önce bir kardeşin yakını öldü ve bana bu haber ulaştığında açıkçası ne yapacağımdan emin değildim, hatta bilmiyordum. Hastaneye gidene kadar düşündüm, "O ağlıyor, kocası öldü ve ben ona gidip ne söyleyeceğim?" Belki "Hamdolsun, şimdi onun bedeninde acı yok, o Rab'bin yanında huzur içinde, esenliğini kaybetme" diyebilirdim; evet, bunlar Kutsal Kitap'a uygun ve söylenebilecek şeylerdi. Hastaneye gidip o kardeşi gördüğümde bitmiş bir durumda bana baktığını görünce sadece gittim onun yanına oturdum, onunla birlikte gözlerim doldu, hiçbir şey söylemedim, sadece onunla ağladım. O "Daha gençti, çok erkendi" dediğinde, "Evet haklısın" dedim. Ona o anda "Rab'bin bir planı bu, öyle deme, günah, Rab'bin işine karışılmaz" demedim, sadece onun yanında durdum, onunla ağladım ve acılarını paylaştım. Acaba bu yaptığım gerçekten doğru muydu? Yolda giderken söylemeyi düşündüğüm ayetlere ne oldu? İşte şimdi de bunları düşünüyordum. Açıkçası Rab ne yapardı acaba bu konuda diye aklıma geldi ve bunun cevabını buldum.

İsa Ağladı

İsa'nın ağladığını anımsadığımda içim rahatladı. Rab'lerin Rab'bi ağladı! Her zaman bunu düşünürüm, neden ağladı? Cevap çok basit, çünkü sevdiği dostu Lazar öldü. Çünkü Lazar'ın kız kardeşleri Marta ve Meryem üzgündü ve Rab ağladı. Bu olay gözümün önüne geldi. Rab köye yaklaşırken eminim Meryem İsa'yı çok sevse de yüreği biraz üzgün ve kırgınlıkla koşarak geldi, "Ahhhhh efendim, Lazar öldü" diye feryat etti. Ölü birçok insan vardı, Rab hemen o an onlara vaaz vermek için iyi bir fırsat bu demedi, onlara Kutsal Kitap'tan söz etmedi, onlar İsa'yı farkında olmadan suçlasalar da İsa tepki vermedi. İsa onlara üzüldü İsa onlar için ağladı.

"İnsanın acısı varken önce ona sarıl."

İşte bu olay benim hizmet anlayışımı değiştirdi ve bunu öğrendim: "İnsanın acısı varken önce ona sarıl."

Dua ettiği halde iş bulamayan biri gelip işsizliğini anlattığında hemen "kaygılanmayın" demek yerine onu istediği kadar dinlemek, onu anladığımı, hatta ne kadar zor durumda olduğunu anladığımı anlatmak... Sevdiği kişinin hastalıktan kurtulup yaşaması için dua ettiği halde sevdiğini yitiren bir insanın yakarışını gördüğümde ona "topraktan geldik toprağa

gideceğiz” demek yerine, çok üzüldüğümü, onun yokluğuna alışmanın benim için de zor olacağını anlatmak...

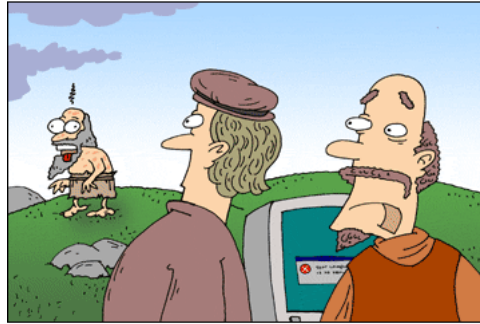
Bu örnekleri çoğaltabiliriz ama özet olarak benim anlatmak istediğim şey şu: Biz önce onların durumuna inmeliyiz, onların çektiklerini gerçekten yüreğimizde hissetmeliyiz, onların o anda ne düşündüğünü bilmeliyiz ve daha sonra onlara Rab’bin sözünü vaaz etmeli, onları Rab’bin sözü ile güçlendirmeliyiz. İlk çocuğunu doğumdan iki gün sonra kaybeden bir anne babaya “RAB onu yanına aldı” demek biraz acı gelebilir ama onların acısını paylaşp biraz rahatladıklarında onları Kutsal Sözlerle güçlendirmem gerektiğini öğrendim.

“Onların acısını paylaşp biraz rahatladıklarında onları Kutsal Sözlerle güçlendirmem gerektiğini öğrendim.”

Tabii ki en önemli şey Rab ve Rab’bin sözleri ama ona sarılmak ve onunla ağlamak da Rab’bin yaptığı bir şeydir. Rab bizleri sadece ruhsal ihtiyaçları

karşılama için görevlendirmedir, aynı zamanda onların acılarını yüreğimizde hissetmemiz ve onları teselli etmemiz için de görevlendirdi. Rab kendisini takip eden binlerce kişiye acıdı (Matta 14:14); gece oldu ve açlardı, yani sadece ruhsal değil dünyasal sorunları için de onlara acıdı.

Böylece ben hizmet hayatımda bunu öğrendim: İsa gibi olamam ama İsa gibi düşünmeye çalışabilirim. Onlar için sabırlı ve şefkatli olmalıyım. Onların pastörü olmak onur verici ama onların ağabeyi olmak daha da mutluluk vericidir. **E**

Frank the Tank'e teşekkürler

29.12.2004

Eyüb'e bilgisayarı da çöktüğünü söylesem mi? Kıyamam zavallıya.

Telif Hakları © Gospel Communications International, Inc - www.reverendfun.com

“Bir insanın karakterini arkadaşlık ettiği kişiler kadar etkileyen başka bir şey yoktur herhalde. Birlikte yaşadığımız ve konuştuğumuz kişinin tarzını ve seçtiği yolları benimseriz ve yarar görmekten çok zarar görerek mutsuzlaşırız. Hastalık bulaşıcıdır ama sağlık bulaşıcı değildir.”

J.C. Ryle

Kutsal Kitap Efsaneler Arasında

Kutsal Kitap'ın Dünya Görüşünün ve Tarih Anlayışının Eşsizliği

■ *J.M. Diener*

The Bible Among the Myths

John N. Oswalt

(Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2009)

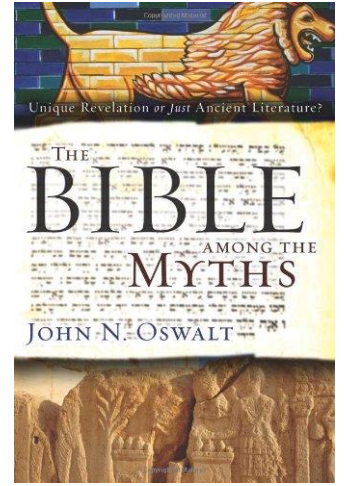
Hristiyanlar, Kutsal Kitap'ın dünya edebiyatında emsalsiz bir konuma sahip olduğunu öne sürerler. Kendi döneminde olan diğer kültürler ile kıyaslanınca Kutsal Kitap'ın anlatıları, düşünce tarzları ve değerleri bambaşka görünür. Ancak günümüzdeki daha liberal kesimler İsrailoğullarının dininin sadece semavi dinlerden biri olup oluşumunun evrimsel mekanizmalarla açıklanabileceğini varsayar.¹ Burada özellikle İsrail'in, Kenanlıların ve Babil inançlarının edebi yapıtlarının benzerlikleri kanıt olarak sunulur. John N. Oswalt kitabında bu görüşü sorgular ve bunun doğru olabilmesi için aşılmaz mantıksal ve edebi engellerin olduğunu öne sürer.

Oswalt ilk başta bu dinlerin arasındaki esas ve "tesadüf"² niteliklerin özellikle göz önünde tutulması gerektiğini söyler. Esas niteliği değişen bir unsurun, özü de değişir. Tesadüf niteliğinde bir değişiklik ise öze dokunmaz. Oswalt'a göre, İsrail dininin diğer dinlerle benzerlikleri tesadüf sayılır. Temel soru zaten şudur: "Eski Antlaşma'nın dini, özünde, komşularının dinleriyle aynı mı, yoksa farklı mı?"³

Bu soru efsane ve tarih açısından irdelenir. Efsane bize, ilahi gerçeklerin nasıl anlaşılabilirliğini açıklar. Tarih ise Kutsal Kitap'taki olayların gerçekten olup olmadığını sorgular. Eğer Kutsal Kitap'taki olaylar sadece efsanevi veya kurgusal ise Museviliğin, Hristiyanlığın ve İslamın felsefi ve dini kökleri kazınmış olur ve bu üç büyük din anlamsız hale gelir. Ancak Kutsal Kitap gerçek tarihi anlatıyorsa, "Yeni Antlaşma'nın sonsuz yaşam iddiasının İsa Mesih'in belli bir haftanın ilk günü mezardan yürüyerek çıktığına bağlı olmasa bir yenilik olmaz; bu sadece Yaradılış'tan Tarihler'e (kitapçıların İbranice sırasına göre) uzanan gidişatın mantıksal devamıdır."⁴

Oswalt'ın vurgulamak istediği temel nokta şudur: *Dinler arasındaki aynılıklar değil, farklılıklar tatmin edici bir şekilde açıklanmalıdır.* Bu açıklama tatmin edici bir şekilde yapılamazsa dinlerin tamamen farklı kaynaklardan geldiği ve dinlerde evrimsel bir gelişimin mümkün olmadığı kabul edilmelidir.

Günümüzde Hristiyan dünya görüşü, temel olarak İbrani dünya görüşü üzerine kurulu olup bazı gerçekleri açıklamak için Grek fikirleri kullanır. Batıdaki tüm mantık, ilim ve bilim zaten bu İbrani Grek dünya görüşü sentezi üzerine kuruludur. Eğer Aydınlanma Çağı'nın felsefecileri gibi bu

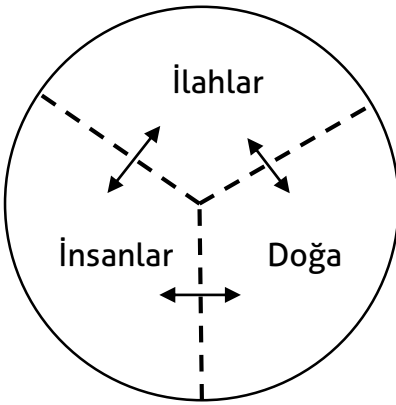

temelleri reddedersek, modern mantık, ilim ve bilim "zıt verilerin yağmuru altında yıkılır."⁵ Aydınlanma Çağı Batı medeniyetinin temellerini karşıt felsefelerin saldırılarına maruz bırakmıştır ve bu medeniyetin yarattığı ve Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ne uyarlamaya çalıştığı felsefi altyapıları yıkılışa sürüklüyor.

Kutsal Kitap Efsane mi? – Devamlılık ve Aşkınlık

Liberal tanrıbilimciler Aydınlanma Çağı'nın fikirlerinden yola çıkarak Kutsal Kitap'ın "efsane" olduğunu iddia ederler. Oswald bu iddialara "efsane" kavramını irdeleyerek karşılık vermeye çalışır. Çeşitli yazarların "efsane" tanımlarını inceledikten sonra Oswald, Brevard Childs'ın tanımını en tatmin edici tanım olarak sunar:

*Efsane, gerçeğin yapısının anlaşılıp sürdürülmesinde kullanılan bir üsluptur. Tarih öncesi çağlarda bir ilahın hareketlerinin çağdaş dünya düzenini nasıl etkilediğini açıklamak ile yakından ilgilenir. Var olan dünya düzeni ise efsanenin din aracılığıyla hayata geçirilmesi aracılığıyla korunur.*⁶

Devamlılık anlatan dünya görüşü kâinatı

*vardır ve her unsur diğer ikisinin paydaşdır. Böylece ilahlar hem insandır hem doğal güçlerdir; doğa ilahidir ve ilahların insansal özellikleri vardır; insan da ilahidir ve doğayla birdir. Üç unsurun arasında öz olarak bir ayrım yoktur, sadece rollerinde ayrım görülür.*⁷

Bu tanıma göre Kutsal Kitap'ın efsane olma olasılığı sıfıra iner. Oswald burada efsaneye dayalı dünya görüşünün temelinde yatan "devamlılık" açıklar. Bu dünya görüşü, dünyayı gözleyip bu gözlemlerden sonuçlara vararak ortaya çıkar. Bundan dolayı putperest dinler genel olarak aynı efsanevi sıfatlara sahiptir. İnsanın dünyadaki hedefleri ölmek ve rahat bulmaktır. "Tarlalarımın ürün vermesini, hayvanlarımın yavru olmasını, karımın doğum yapmasını, bunların sağlığını nasıl garantiye alabilirim?" sorularını cevaplamaya çalışır.

Yandaki grafik, efsaneye dayalı "devamlılık" anlatan dünya görüşünün kâinatı nasıl gördüğünü açıklar.

Var olan her şey çemberin içindedir ve çemberin içinde olan her şey birbiriyle var olmaktadır. Bundan dolayı bölmeler arasındaki çizgiler aralıklı çizilmiştir. Değişik unsurların özlerinde bir birlik

Bu tanım ilginç sonuçlara yol açar. Birbirlerine benzeyen şeyler sadece benzer değil, aynı şey oluyor. "Böylece put Baal'a benziyorsa, put Baal'dır. Puta yapılanlar Baal'a da yapılır. Baal'ın kişiliği fırtınaya benzediği için Baal da fırtınadır. Böylece puta yapılanlar Baal'a yapılır ve Baal'a yapılanlar fırtınaya yapılır."⁸

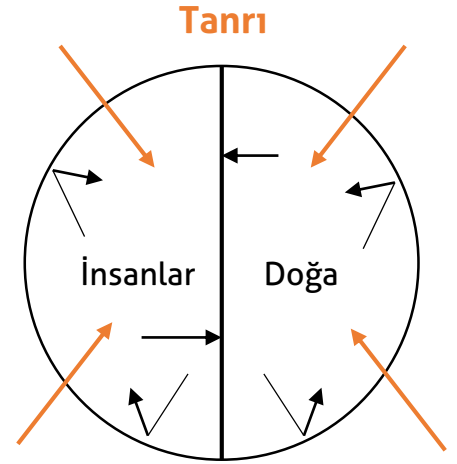
İlahlar zaten çoğunlukla kişileştirilmiş doğa güçleridir ve bu güçlerin düzende tutulmaları gerekir ki hayat alışılmış bir şekilde devam edebilsin. Bunun sonucunda büyü önem kazanır. Büyücünün sembolik olarak yaptığı bir hareket görünmez dünyada gerçek etkiler yaratır. Dini ritüeller ile simgeler arasında en önemlileri verimlilik ve cinsel güçle ilgili olanlardır. Cinsellik insan yaşantısının en güçlü ve en önemli etkinliklerinden biridir ve efsaneye dayalı görüşün mantığına göre bu kadar güçlü bir şey görünmez dünyanın mutlaka bir parçasıdır. Bu mantık, putperest dinlerde görülen cinsellik tutkusunu açıklar.

"Devamlılık sürecekte kâinatın hiçbir yerinde sınır olmamalı."⁹ Bu sınırlar genellikle cinsellikle aşılır ve sonuçları ebeveyn ile çocuğunun ilişkisine, fuhşa, eşcinselliğe ve hayvanlarla cinsel ilişkiye dek uzanır. "Bu eylemlerin hepsi efsanelerde anlatılır ve hayata geçilir. ... Bu hareketler tanrıbilimsel açıklamalardır, parçası oldukları dünya görüşünün kaçınılmaz dışavurumlarıdır."¹⁰

Bu dünya görüşüne karşın Tevrat'ta, peygamberlerin yazılarında ve diğer kutsal Yazılarda bulunan açıklama bambaşkadır. İsrailoğullarının dini yazıları Tanrı'nın dünyadan aşkın olduğunu açıklar.

Kutsal Kitap'a göre, ne Tanrı evrendir ne de evren Tanrı'dır. Tanrı yarattıklarından bambaşkadır. Bu düşünce Kutsal Kitap'ın gerçeklik hakkında söylediği her şeyin temelinde yatar. Kutsal Kitap başından sonuna kadar devamlılık ilkesini inatla reddeder. Tanrı ve ilahi âlem hiçbir şekilde bu evrenin bir parçası değildir. Tanrı dünyada mevcut olabilir ama dünya değildir ve dünya Tanrı değildir. Tanrı dünyadan farklıdır; dünyadan ayrıdır; dünya dalgalı bir yansıma gibi O'ndan kaynaklanmaz; dünya O'nun izniyle kendisinden tamamen ayrı bir varlığı olan bir yaratılıştır. Aşkılık ilkesi budur; Tanrı evrenden bambaşkadır.¹¹

Aşkılık dünya görüşü yandaki grafik ile ifade edilebilir. Tanrı "kendisinin içinde" bu dünya için bir yer açtı. Dünyadan ayrı olsa da, Tanrı istediği kadar dünyada etkin olabilir (dışardan içeriye doğru geçen oklar). Ancak ne insanlar ne de doğa Tanrı'yı etkileyebilir ya da yönlendirebilir. Doğa ve insanlık birbirinden farklıdır ama birbirini etkileyebilir.

Aşkılık görüşü kâinatı nasıl görür

Tanrı'nın dünyadan farklı olması insanlığa kendisinin dışında nesnel bir yaşam standardı sağlar. Tanrı hayat için bir hedef ve sonuç sağlar; zaman döngüsel olarak değil, düz bir çizgi olarak görülür. Tanrı insan ile etkileşimde bulununca, bu olaylar hatırlanabilmek üzere dikkatli bir şekilde kaydedilir. Bu dikkatli kayıtların sonucu ise tarihsel olarak güvenilir yazılardır.

Bu dünya görüşlerinin en temel nitelikleri aşağıdaki tabloda karşılaştırılmıştır.

Devamlılık	Aşkılık
Çok tanrıcılık – Dünyayı ilahi bir şekilde anlatmaya çalışırsak, birçok tanrı olması şarttır.	Tek tanrıcılık – Diğer dinlerde ilahlar olsa da, sadece Tevrat, Zebur ve Peygamberleri temel alan inanç tek tanrıcılığı inatla savunur. Musevilik, Hristiyanlık ve İslam bu temel üzerine kurulan tek dinlerdir. Bu fikir başka hiçbir yerde bu şekilde ifade edilip asırlar boyu savunulmamıştır.
Putlar – Putlar doğal maddelerden çoğu zaman insan benzeyişinde yapılarak ilahın adıyla anıldığından dolayı, devamlılığı en iyi simgeleyen varlıklardır. Puta yapılanlar ilahı ve doğayı etkiler.	Put yapmak yasaktır – Tanrı bu dünya ile eşleştirilmemesi gereğinden dolayı, Tanrı'yı herhangi bir put aracılığıyla ifade etmek de mümkün değildir. Ayrıca Tanrı'nın aşkılığı onu bir put aracılığıyla manipüle etme olasılığını ortadan kaldırır. Bundan dolayı, O'nu dünyada olan herhangi bir varlığın resmi veya heykeli ile ifade etmek yasaktır.
Madde ebedidir – Madde her şeyin temeli olarak görülüp çoğu zaman kişiliği olmayan kaotik bir varlıktır. "Ruh maddeyi canlandırabilir ama temel olan maddedir." ¹²	Ruh temel özdür – Yaratılış 1:1'deki ifadeye göre, Ruh olan Tanrı var olan maddenin tümünü yarattı. Madde ile ruh devamlı bir çekişmede değildir. "Dünyada kaos varsa, bu yaratılmış olan asi ruhlardan kaynaklanır." ¹³ Ruh temel öz olduğundan dolayı, Kutsal Kitap insanlık için kötülüğün trajik bir şekilde kader olduğunu değil, ruhlarımızın kötüyü bilerek seçtiğini öne sürebilir.

Devamlılık

İlahlar hoş görülmez – İlahlar genel olarak bencil ve güvenilmezdir, hep kendileri arasında savaşır ve sınırlıdır. Ya erkek ya dişidirler. Mutlak değildirler. Şehvetle yanıp tutuşurlar. Evlenirler, ilahi ve yarı ilahi varlıkların babası annesi olurlar. Cinsel hareketlerden ve ritüellerden etkilenebilirler. İnsanlar nasılsa ilahlar da öyledir, sadece nispeten üstündür.

Çekişme hayatın kaynağıdır – Her şey kaos ile düzen arasındaki çekişmeden doğmuştur ve her varlık ya kaosu ya da düzenin tarafındadır.

İnsan hor görülür – Kişilik devamlılığa dayalı dünya görüşünün sorunlu noktalarından biridir, çünkü kişilik ayrılık yaratır. Devamlılık ise birlik ister. Efsanevi ilahlar kişisel değildirler. Sadece kişileştirmiş doğa güçleridir. İnsanlar ilahlara hizmet etmek üzere ve genellikle sonradan akla gelmiş bir düşünce olarak yaratılmışlardır. Başka önemleri yoktur. Bunun etkisi pagan kültürlerdeki insan hayatının değersizliğidir.

Tek ahlaki standart yoktur – Birçok ilah varsa ve dünya gelişigüzel bir şekilde var olduysa, kim doğrunun ve yanlışın ne olduğunu açıklayabilir? İnsanlar buna bağlı olarak, genel olarak toplum için ne iyiye onu yapalım derler. Ama bu "iyilik" dönemden döneme, olaydan olaya, kişiden kişiye değişir.

Varoluş döngüseldir – Efsaneler genel olarak bir döngüyü anlatır ve gerçeği boştaki dönen bir tekerlek olarak görür. Bunun sonucu olarak kehanetler önem taşır. Geçmişte belirli semboller iyi ya da kötü bir olay ile aynı zamanda görülmüş ise, aynı sembollerin ortaya çıkması bu olayın bir daha tekrarlanacağını açıklıyordur.

Aşknlık

Tanrı güvenilirdir – Tek Tanrı'yı diğer ilahlardan bambaşka kılan en büyük sıfatı güvenilirliliğidir. "İnsanlardan farklı olarak bu ilah ne dönecek, güvenilmez, kendine hizmet eden ne de açgözlüdür. O hep güvenilir, doğru, nezih ve cömerttir."¹⁴ Tanrı cinsiyetsizdir, cinsiyet üstüdür. Ne eş vardır ne de ilahi ya da yarı ilahi çocukları vardır. Tanrı cinsiyetsiz olduğundan dolayı, insanların cinsel davranışları ibadetin bir parçası olamaz. Erkek ile kadın cinsel olarak birleşince, ne ilahlara ne de doğaya bir etki bırakır.

Yaratılış sürecinde çekişme eksiktir – Tanrı dünyayı yaratırken bir çekişme görülmemektedir. Dünya Tanrı'nın isteğine bağlı var oldu ve O bu dünyayı iyi gördü. Kötülük ise yaratılıştan sonra, insanların bilinçli itaatsizliğinden doğdu.

İnsan yüceltilir – İnsan Tanrı'nın suretinde yaratıldı ve bu Tanrı'nın iradesine göre oldu. Tanrı'nın bu bilinçli seçiminden dolayı biz Tanrı'nın dünyasında yaratıcı bir şekilde hareket edebiliriz. İnsan ise yaratılışın doruğudur. Bireyin kişiliğinin önemi de Tanrı'nın kişiliğine bağlıdır.

Dinin temel yanıtı ahlak dolu itaattir – Tanrı'yı hoşnut etmenin tek yolu O'nun ilkelerine itaat etmektir. Tanrı'nın aşknlığı ise O'nun iyi ve kötüyü tanımlama yetkisine sahip olduğunu öne sürer. Bundan dolayı, Tanrı İsrailoğullarına antlaşmasında yasalarının verir. O'na ibadet edenler, O'nun yasalarını yerine getirerek O'na bağlılıklarını gösterir.

İnsanların tarihteki davranışları önemlidir – Tanrı dünyayı amaçla yarattığı için insanların yaptıkları da amaçlıdır. Tarih Tanrı'nın ve insanlığın dünyadaki eylemlerini anlatan düz bir çizgi olarak açıklanır. Tanrı hedeflerini ve insanlar ile etkileşimini, kendi varlığını ve aşknlığını tarih yazırlığıyla belgeler.

Kutsal Kitap Tarihsel mi? – Kurgu ve Tarihsellik

Liberal Hristiyan kesim, Kutsal Kitap'ın ya farklı bir efsane ya da "tarih gibi"¹⁵ veya "tarihsel kurgu"¹⁶ olduğunu iddia eder. Rudolf Bultmann gibi bazı tanrıbilimciler Hristiyan inancını kurtarmak üzere "tarih"i "öykü"den ayırmaya çalışmışlardır. Kutsal Kitap bu iki iddiaya karşın gerçek tarih olarak sayılabilir mi? Oswalt bu soruya tarih bilimini tanımlayarak başlar:

Tarih yazılım bilimi insanların zaman ve mekân içinde yaptıkları eylemlerin ve yaşadıkları olayların öyküsüdür. İnsanlığın kendini anlayabilmesi için hazırlanmıştır. Dizide kaydedilmiş

olan tüm önemli olayların doğru bir anlatım olduğu varsayılır. Bu olaylarda ortaya çıkan sonuçlardan başlayarak bu olayların göreceli önemini saptamaya çalışır.¹⁷

Kutsal Kitap modern tarih yazılım biliminin anlayışına göre tam olarak "tarih" sayılamazsa da,¹⁸ bu tanıma uygundur. Kutsal Kitap'ın asıl hedefi Tanrı'nın insanlarla etkileşimini belgeleyip sunmaktır. Kutsal Kitap'ta Tanrı ile insanları arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri kaydedilmişse, bu kayıtları tutanların bunu ciddiye alarak dikkatli bir şekilde yaptıkları varsayılabilir. Ayrıca, Kutsal Kitap'ın hedefi insanların yaptıklarını ve yaşadıklarını Tanrı'nın bakış açısından yorumlamaktır ve bundan dolayı olayların sıralaması, çevrede yaşanan olaylar veya ince detaylar göz ardı edilebilir. Böylece her küçük detayı bilmeden mucizevi olayların gerçekten yaşandığını varsayabiliriz ve Kutsal Kitap'ın bize sunduğu anlatımlara güvenebiliriz ve "öykü"yü "tarih"ten ayırmamız gerekmez.

Kutsal Kitap'ın efsane olması da ayrıca mümkün değil. Yukarıda belirtildiği gibi, Kutsal Kitap'ın temel varsayımları efsaneye dayalı dünya görüşüne karşıttır. İsraililer her ne kadar Tanrı'yı kendi suretlerine uyarlamaya veya sınırlamaya çalışmışlarsa da, Tanrı buna izin vermemiş, "kendi anlayışlarına yabancı olan bir tarih anlayışını zorla kabul ettirmiştir."¹⁹ Böylece Yahve imanlısı "Tanrı'nın İsraililerle birlikte bireysel ve ulusal olarak yaşadığı deneyimleri Tanrı'nın peygamberlerin yorumları aracılığıyla anlatır. Aşkını kavramının verdiği çıkarımların sınırlarında bu anlatımın neticesi tarihi güvenilir bir şekilde kaydedilmiş olmasıdır."²⁰

Günümüzdeki Uygulaması

Oswalt'ın kitabı yıllar boyu gelişen bir araştırmancının doruk noktasıdır. Evrimsel tanrıbilime çok güzel ve tatmin edici bir cevap verir. Dinler arası diyalogda en önemli yaklaşımın, ayrılıkları değil farklılıkları tatmin edici bir şekilde açıklayabilmemizin şart olduğunu gösterir. Bu farklılıklar tatmin edici bir şekilde açıklanamazsa, dinin temel iddiaları ya iman ile kabul edilmelidir ya da reddedilmelidir. Ara yol yoktur.

Dahası, devamlılığa ve aşkınlığa dayalı dünya görüşlerini açıklayarak kendi çağımızdaki bazı akımların varsayımlarını ve sonuçlarını göz önüne serer. Kapalı bir evreni varsayan tüm inanç sistemleri (buna maddeci Darvinci evrim, deizm ve Hristiyanlık veya İslamiyet çerçevesindeki batıl inançlar dahildir) eninde sonunda efsaneye dayalı dünya görüşünün vardığı sonuçlara varır. Batı medeniyeti devamlılığa dayalı dünya görüşünü yavaş yavaş tüketmektedir. Türkiye'de Batılı düşünce tarzını benimseyen bireyler ve toplumlar da Kutsal Kitap dünya görüşünü kabullenmedikleri sürece bu sonuçlara merhametsizce sürüklenecektir. Oswalt kitabının sonunda devamlılığa dayalı dünya görüşünün Batı medeniyetini nasıl etkilediğini düşündüğü on gözlem sunar:

1. İlk ve başlıcası, ahlak içsel bir pusula olarak aramızdan kalkacaktır. İnsanların ahlaklı olması beklentisi yine de sürece ve onu toplum tarafından devam ettirmek için kamusal girişimler olacaktır. Ama toplumun geneli için temel ahlaki vasıflar artık anlamsız kalacak.
2. Bireyin ihtiyaçları ve istekleri dışında güvenilir bir standart olmadığından dolayı, "gerçek" in yerini gittikçe kaba kuvvet alacak.
3. Belirlenen ihtiyaç ve isteklerin dışında, "doğru" ve "yanlış" kavramları, genel kabul gören temelleri yitirmiş olduğundan dolayı anlamsız hale gelecek. Terimler kullanılmaya devam edilse bile, artık sadece en yüksek sesi çıkaranların taleplerinin dolaylı birer tanımı haline gelecek.

4. İsteklerini yerine getirmek için insanlar gittikçe "kara büyü" kullanmaya başlayacaklar.
5. Herhangi bir ortamda ve herhangi bir düzeyde sınırsız cinsel özgürlüğü kısıtlama girişimleri "fitnecilik" olarak tanımlanacak.
6. "Bireysel hürriyet" daha yüksek sesle ilan edilirken birey gittikçe değersiz hale getirilecek.
7. Başkalarını düşünmek ve başkalarının iyiliği için kendi kendini feda etmek gittikçe yok olacak.
8. Kendi davranışları için sorumluluk alıp davranışlarını uygun bir şekilde değiştirmek gittikçe ender olacak.
9. Tarih bilimi eski, saklı bir ilgi haline gelip genel olarak yok olacak.
10. Bireyin kişiliğinin gerçekten kötüden iyiye dönüşebilmesi düşünmeden reddedilecek.²¹

Bu sonuçlar gerçekten korkunçtur. 2009'da yazılmış oldukları halde, bu gözlemler Batı ülkelerinde şimdiden hayata geçmiş durumdadır (örn. ötenazi, eşcinsel evlilik, sınırsız kürtaj, Hristiyanlara karşı kullanılan susturma taktikleri). Bundan dolayı Mesih imanlıları toplumu Kutsal Kitap'ın temelinde olan aşkınlık dünya görüşü ve ondan çıkan tüm sonuçları açık bir şekilde yaşayıp tebliğ etmelidir. Bu dünyanın temel bakış açısının Kutsal Kitap'a zıt olduğunu hatırlamalıyız. Aynı zamanda yürek değişimini sadece ve sadece Kutsal Ruh'un yapabileceğini göz önünde bulundurarak dua ile Rab'bin sözünü tebliğ edelim. Herkes duysun ve milyonlarca insan Tanrı'nın aşkınlığını ve gündelik hayat için önemini kavrayabilsin.

Sonnotlar

¹ Bkz. Mark Smith, *The Origins of Biblical Monotheism* (Oxford: Oxford University Press, 2001).

² İng.: "accidentals"

³ John N. Oswalt, *The Bible Among the Myths*, Amazon Kindle Sürümü (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2009), Amazon Kindle Loc. 126-127.

⁴ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 158-160.

⁵ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 299.

⁶ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 616-618. Brevard S. Childs, *Myth and Reality in the Old Testament* (Londra: SCM, 1960), s. 27-28'den alıntılanmıştır.

⁷ Oswalt, Amazon Kindle Loc. 650-653.

⁸ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 655-627.

⁹ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 792-793.

¹⁰ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 796,797-798.

¹¹ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 1178-1183.

¹² A.g.e., Amazon Kindle Loc. 818.

¹³ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 937.

¹⁴ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 1009-1010.

¹⁵ "A. Berlin, *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative* (Sheffield: Almond, 1983), s. 13-15, bunu temsili öykü olarak tanımlar." A.g.e., Amazon Kindle Loc. 3378.

¹⁶ Oswalt burada Meir Steiberg, *The Poetics of Biblical Narrative* (Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1985) kaynak olarak gösterir.

¹⁷ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 1683-1685.

¹⁸ Modern tarih yazım bilimi anlayışı Augustine'in *Tanrı Kenti* yapıtı ile başlamıştır. Kutsal Kitap kanonunun tamamlanışından yaklaşık 150 sene sonra. Bkz. "The City of God (book)", Wikipedia < https://en.wikipedia.org/wiki/The_City_of_God_%28book%29 > (7 Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir) ve Oswalt, *The Bible Among the Myths*, Amazon Kindle Loc. 1657-1662.

¹⁹ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 2085.

²⁰ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 2092-2094.

²¹ A.g.e., Amazon Kindle Loc. 2993-3005.